

Inhoud

- Op zoek naar vogels, planten en vlinders
- Laat de insecten maar komen!
- Excursies/Aankondigingen
- „Samen voor de patrijs“
- Feest tijdens de natuurwerkdag

Op zoek naar vogels, planten en vlinders

Afgelopen seizoen heeft de SMVV voor het eerst een aantal bijzondere excursies georganiseerd voor mensen met een interesse voor flora en fauna van het Vragenderveen. Op koningsdag was er een vogelexcursie, eind juni een plantenexcursie en op 8 juli vond er een vlinderexcursie plaats.

Tijdens de vogelexcursie liepen zowel beginnende als ook doorgewinterde vogelaars mee. Een deelnemer uit het westen van het land hoorde overal gekraagde roodstaarten. Een soort die aan de

Winterkoning

andere kant van Nederland niet vaak te horen en te zien is. Haar viel ook op dat er weinig boerenzwaluwen rondvlogen, wat samen kan hangen met het vroege excursiemoment, maar zeker ook met de afwezigheid van vliegende insecten. Het herplaatsen van telefoonpalen rondom Vragender is een goed initiatief, maar waar het werkelijk om gaat, is het verbeteren van het cultuurland. Momenteel is er simpelweg zo goed als niets te halen voor zwaluwen en andere soorten. Triest is ook de afwezigheid van weidevogels als grutto en

scholekster. Zelfs kieviten zijn er niet gespot, een soort die 25 jaar geleden nog vrij algemeen was. Wel aangetroffen tijdens de vogelexcursie zijn een luidkeels zingende blauwborst, roodborsttapuit, winterkoning, grote zilverreiger, groenpootruiter en wielewaal, koekoek en sprinkhaanzanger. Dat je zo veel soorten vogels op een relatief klein gebied kan zien, is te danken aan al die verschillende biotopen die het Vragenderveen rijk is.

Het Vragenderveen en zijn omgeving was al in het begin van de 20ste eeuw bekend bij de liefhebbers van wilde planten vanwege haar botanische rijkdom. Tijdens de botanische excursie op een snikhete dag in juni zijn er 185 plantensoorten geteld. In Nederland komen ruim 1500 in het wild groeiende plantensoorten voor en ruim 10% van de Nederlandse flora komen in het gebied van de SMVV voor. Vooral de natuurontwikkelingsterreinen in de bufferzone zijn zeer soortenrijk. Er hebben zich in deze gebieden enkele soorten gevestigd die al jaren niet meer in de omgeving zijn aangetroffen, zoals stekelbrem, kruipbrem, ondergedoken moerasscherm en diverse zeggensoorten. Allemaal planten waarvan de zaden meer

dan honderd jaar in de bodem kunnen overleven. Ook zijn er sporenplanten, zoals koningsvaren, dubbelloof en bospaardenstaart gespot. Langs één van de gegraven poelen in de bufferzone heeft zich een bijzondere vegetatie ontwikkeld. Er groeit daar stijve moerasweegbree, een soort die op de Rode Lijst als bedreigd staat. In de poel groeit stomp fonteinkruid, een onopvallende, maar in de Achterhoek zeer zeldzame soort. Zorgelijk is het voorkomen van Watercrassula langs en in deze poel, een waterplant die in het wild voorkomt in Australië en Nieuw-Zeeland. Zij werd verkocht in tuincentra als zuurstofplant voor vijvers, maar gaat in deze vijvers al snel woekeren. Inmiddels komt Watercrassula al op veel plekken in de Achterhoek voor. Een kleine populatie kan binnen enkele maanden uitgroeien tot tientallen vierkante meters en verstikt hier de inheemse flora. Een adequate bestrijding is tot nu toe nog niet gevonden. Hoogtepunt is natuurlijk de hoogveenvegetatie van het Vragenderveen. Levend hoogveen is zo langzamerhand zeer zeldzaam geworden. Onderzoek heeft uitgewezen dat er nog maar 7,5 ha in Nederland is overgebleven. In het Vragenderveen bevindt zich 1,3 ha levend hoogveen, een gebied om te koesteren. Hoogveen is niet

rijk aan hogere planten, want in het gebied komen meer mossoorten voor dan hogere planten, wat uitzonderlijk te noemen is, maar het zijn vrijwel allemaal soorten die of zeer zeldzaam zijn of op de Rode Lijst staan of wettelijk beschermd zijn. Al deze soorten zijn tijdens de wandeling aangetroffen. In veenputten tussen veenmos groeien op veel plekken lavendelhei, kleine veenbes, witte snavelbies, eenjarig wollegras, veenpluis en kleine en ronde zonnedauw. Op de veendijken die parallel aan elkaar door het veen lopen bevindt zich een zeer bijzondere vegetatie met blauwe en rode bosbes en rijsbes. Rijsbes komt in het Vragenderveen algemeen voor, maar is landelijk een zeer zeldzame soort. Meer dan 90% van de Nederlandse populatie rijsbes is in het Vragenderveen te vinden. Het hoe en waarom moet nog worden uitgezocht. De bessen van de rijsbes zijn lekker en worden door vogels gegeten. In de omgeving zijn op het oog meerdere geschikte terreinen en de zaden worden hier ongetwijfeld door deze vogels uitgepoept. Nieuwe groeiplekken zijn, uitgezonderd in de bufferzone van het Vragenderveen, echter nog niet aangetroffen.

Vanwege het warme weer werd niet veel tijd besteedt aan de

Icarusblauwtje

mossen, want de meeste waren sterk verdroogd en hierdoor slecht herkenbaar. Wel werden in het hoogveen naar de verschillende soorten veenmos gekeken. Er werden 9 soorten veenmos gezien: fraai veenmos, geoord veenmos, gerafeld veenmos, gewimperd veenmos, gewoon veenmos, hoogveenveenmos, stijf veenmos, waterveenmos en wrattig veenmos.

Begin juli is de periode waarin het aantal vlinders het grootst is. Ook is er dan een aantal soorten waar te nemen, die de rest van het zomerseizoen niet vliegen. Tijdens de vlinderexcursie waren de weersomstandigheden ideaal en werden de eerste vlinders al op de parkeerplaats gezien. Op de verschraalde stukken grond waren vrijwel alle graslandvlinders, die in de bufferzone voorkomen zoals koolwitjes, bruine zandogjes, icarusblauwtjes en koevinkjes te

zien. In een ingezaaide akker vlogen soorten die zich te goed kwamen doen aan de nectar van de daar bloeiende planten: dagpauwogen, aurelia's, veel koolwitjes en enkele dikkopjes. Het hoogtepunt van de excursie kwam echter op een terrein in het niet vrij toegankelijke deel van het gebied. De bloeiende braamstruiken zaten vol met zandooigjes, atalanta's, dagpauwogen, dikkopjes en citroenvlinders. Heel bijzonder was dat we niet meerdere exemplaren van de kleine ijsvogelvlinder zagen. Dit is een vrij zeldzame vlinder, die op weinig plekken in het land voorkomt. Omdat ze vrij lang op hun plek bleven zitten, kon iedereen deze bijzonderheid goed waarnemen. Samen met enkele eikenpages en een boomblauwtje maakten ze de deelnemers echt enthousiast.

Dit artikel kwam tot stand met hulp van de gidsen Ronald van Harxen, Louis-Jan van den Berg en Wim Enserink.

Laat de insecten maar komen!

Met de juniorclub gingen wij op 14 oktober op speurtocht in het Vragenderveen. Wij hadden

prachtig weer en de kinderen hadden er heel veel zin in. De uitgezette route leidde ons langs verschillende plekken in de bufferzone, waar wij interessante planten en veenbewoners tegen kwamen. Zo zagen wij poep van een vos, die vossenbessen had gegeten, veenmos, zonnedauw, gageel en heel veel verschillende soorten paddenstoelen. De meesten daarvan wisten wij te herkennen dankzij een zoekkaart, die wij mee op pad hebben genomen. Wij hebben, onder andere, vliegenzwammen, aardappelbovisten, elfenbankjes en eekhoortjesbrood gevonden en hier en daar een kleine kabouter! Ook hebben wij gezien wat voor dennenappelen mooi weer aangeven, waar de specht woont en geleerd waarom er eigenlijk een damwand rond om het veen ligt.

Na de speurtocht was het tijd voor een pauze met een kopje chocolademelk. Maar van lang stilzitten houden kinderen niet. Iedereen verdwijnt vanzelf weer in het bos of struint langs het water op zoek naar een kikker. Bij de kikkerpoel kregen wij ook een korte uitleg van Henk ter Bogt en Bas Kranen van de imkersvereniging over het belang van wilde bijen. Tijdens onze vorige junioractiviteit in mei hebben wij al gezien hoe de bijenvolken bij een imker leven en kreeg iedereen een insectenhotel mee naar huis. In het veen werd toen een groot insectenhotel geplaatst. Dit insectenhotel hebben wij deze keer gevuld met allerlei materiaal, zoals dakpannen, stenen, takken, bamboestokken en gras. Met dank aan Jos Lansink, ook lid van de imkersvereniging, voor het voorbereidende werk. De kinderen vonden het erg leuk om het hotel te vullen en het is werkelijk prachtig geworden. Laat de insecten en wilde bijen maar komen! Tegen een pannenkoek van het vuur zei daarna ook niemand nee. En zo genietend ging deze mooie dag langzaam voorbij. Wij willen alle kinderen, ouders, vrienden en vrijwilligers hartelijk bedanken voor de inzet en hulp. De komende junioractiviteiten zullen plaats gaan vinden op 26

mei en 13 oktober 2018. Begin volgend jaar krijgen alle juniorleden hier een email over en mocht er sneeuw zijn gevallen of iets anders spannends gaan gebeuren in het veen, dan kan het zijn dat wij een spontane activiteit gaan organiseren die wij evenals kort van tevoren via email zullen aankondigen.

Excursies/Aankondigingen

Op verzoek van een aantal donateurs van onze vriendenclub word de jaarlijkse excursie 2018 op zondag, 17 juni gehouden. Op deze manier kunnen mensen, die in augustus nooit konden komen, wellicht deze keer meedoen en het veen ligt er twee maanden eerder ook anders bij. Ontvangst is om 9.30 uur in Restaurant Beneman, Winterswijkseweg 9 te Vragender. De excursie zal de hele ochtend in beslag nemen. Aanmelden kan tot 11 juni 2018 via vriendenclub@vragenderveen.nl of bij familie Boschker: 0544372030.

Stichting Marke Vragender Veen en Natuurmonumenten gaan gezamenlijk een nieuwe natuurvisie voor het Grote Goor opstellen.

We nodigen de omgeving uit voor een informatieavond over het

Grote Goor op 22 maart 2018 om 20.00 uur bij Beneman in de Schoppe.

De suggesties en opmerkingen van de omgeving worden verwerkt in een nieuwe natuurvisie.

Verder nodigen we de omgeving uit op 14 april 2018 om 14.00 uur voor een excursie in het gebied.

Hiermee willen we echt de mensen betrekken bij het gebied.

In het voorjaar komt er een definitieve uitnodiging en nadere informatie.

„Samen voor de Patrijs“ - Een voorbe(e)ld(ig) project

Patrijs

Iedere natuurliefhebber wil het liefst dat de natuur behouden blijft.

Maar hoe doe je dat eigenlijk, natuur behouden in tijden van intensieve landbouw, alsmar verder groeiende bebouwing, grootschalige milieuvuiling door de industrie? De Rode Lijst met bedreigde en helaas ook uitgestorven dier- en plantensoorten word langer en langer. Het grote bijen- en insectensterfen is in volle gang. De impact van de mens hierop is niet van de hand te wijzen. Pas als wij ons bewust zijn dat wij de oorzaak daarvan zijn, kunnen wij dit bewustzijn omkeren en bedenken wat wij kunnen doen, om te voorkomen dat het nog erger wordt. Als een soort eenmaal is verdwenen, krijg je deze nooit meer terug. Dat is een gegeven. Een vogelsoort die er in Nederland, en ook in andere landen in Europa, bijna niet meer voorkwam, is de Patrijs. Tot halverwege de vorige eeuw was hij nog een vrij algemene verschijning. In 2012 zijn er in de hele gemeente Aalten nog 22 paren van de patrijs geteld. In 2016 is dit aantal gegroeid naar 76 paren. Dit kon alleen maar lukken, omdat veel mensen hebben beseft dat er actie voor nodig is, wil deze akkervogel het nog kunnen redden.

Aan de basis van dit succes staan Frans ter Bogt van de vogelwerkgroep Zuidoost Achterhoek en Herman Simmelink van de Wildbeheereenheid Aalten. Zij hebben samen met de agrarische natuurvereniging PAN, Vogelbescherming Nederland en de gemeente Aalten een plan opgesteld voor het redden van de Patrijs. Dit project is 2013, in het 'Jaar van de Patrijs' in de gemeente Aalten begonnen en is inmiddels in heel veel andere gemeenten in Nederland en Duitsland ook van start gegaan. Het project is werkelijk een groot succes geworden. Door weer ideale leefomstandigheden te creëren, is de Patrijs weer terug en niet alleen hij, want iedereen heeft baat bij een gezonde permacultuur: de bodem, de planten, de insecten, de vlinders, de vogels, de zoogdieren, de lucht, en niet te vergeten, de mens. In de beschermde akkerranden, de leefgebieden van de patrijs, zijn ook sprinkhanen, vossen, wezels, hermelijnen, muizen, konijnen, buizerds, grasmussen en geelgorzen te vinden. Zelfs een velduil leeft nu in de gemeente Aalten, een vogel die je in Nederland verder alleen maar op

Schiermonnikoog aantreft. Samen voor de Patrijs' laat zien dat wij echt wel iets kunnen doen aan natuurherstel. Wat er precies allemaal is gebeurd, leggen wij in een volgende artikel in deze nieuwsbrief uit. En het leuke is dat het zo makkelijk is dat eigenlijk iedereen hier een steentje aan bij kan dragen. Graag verwijzen wij voor meer informatie hierover alvast naar de website www.vogelbescherming.nl en mag u contact opnemen met Herman Simmelink (0613246510) of Frans ter Bogt (0623152305).

Feest tijdens de natuurwerkdag

Het Vragenderveen leeft in de regio en buiten de grenzen daarvan. Dat is ook goed te merken

bij de Vriendenclub, waar onlangs het 600ste lid is aangemeld. De Vriendenclub telt inmiddels meer dan 500 donateurs en ruim 105 juniorleden. Deze juniorclub is een geweldig succes. Door kinderen al op jonge leeftijd kennis te laten maken met de natuur en het veen in het bijzonder, hopen wij dat er in de toekomst een nieuwe generatie opgroeit, die zich wil inzetten voor het behoud en het herstel van de natuur en het Vragenderveen in het bijzonder. Ons 600ste lid is de 4 jarige Nine Vrijdag. Tijdens de natuurwerkdag op 4 november hebben wij haar in het zonnetje gezet en kreeg zij een

insectenhotel en wildbloemenmengsel voor thuis cadeau.

Zo is onze natuurwerkdag al in de ochtend met een feest begonnen, maar werd er na de tijd des te harder gewerkt. Er liggen nu weer boomstammen klaar voor het knuppelpad rond de uitkijktoren. En er is weer veel snoei- en opruimwerk verricht, allemaal door vrienden en vrijwilligers die zich hiervoor hadden opgegeven. Onze stichting is heel blij met alle helpende handen en wil iedereen hartelijk bedanken voor diens inzet!

De Stichting Marke Vragender Veen wenst al zijn leden, vrienden, vrijwilligers en donateurs prettige feestdagen en een gezond en gelukkig 2018!

